

Relasch dils statuts per la regiun Surselva

LA REGIUN VEGN DEFINIDA DA NIEV

Il pievel grischun ha approbau ils 30 da november 2014 la legislaziun adesiva davart la refuorma territoriala. Aschia remplazzan las endisch novas regiuns naven digl onn 2016 ils cumins, las corporaziuns regiunalas ed ils districts. Las 18 vischnauncas dalla Surselva fuorman da niev la regiun Surselva. Las vischnauncas da Flem e Trin appartegnan da niev alla regiun Plaun. La nova regiun Surselva dispora da 21'347 habitonts (diember da habitonts per la fin 2013) . Sedia dalla regiun Surselva ei Glion.

STATUTS

- Ils statuts ein d'approbar da scadina vischnaunca tenor igl agen dretg (radunonza communal ni votaziun all'urna).
- Per l'acceptanza dils statuts basegna ei ina maioritad dallas vischnauncas.
- Els statuts vegnan specialmein definidas la structura, l'organisaziun, las incumbensas e las cumpetenzas dalla regiun.
- La regiun vegn finanziada tras contribuziuns communalas, eventualas contribuziuns cantunalas e federalas e cun auters recavs sco honoraris ord lavurs per incumbensa.
- La gronda part dils artechels dils statuts ein prescrets tras regulaziuns impegnontas dil dretg surordinau.

ORGANISAZIUN

Habitonts cun dretg da votar dalla regiun

Igl organ suprem dalla regiun ein ils habitonts cun dretg da votar dallas vischnauncas dalla regiun. Els decidan davart relaschar e midar ils statuts, davart referendums ed iniziativas sco era davart fatschentas regiunalas.

La conferenza dils presidents

Per la gronda part dallas decisiuns sin palancau regional ei la conferenza dils presidents cumpetenta. Ella conferenza dils presidents ein representai ex officio tut ils presidents communalas dallas vischnauncas regiunalas; excepziunalmein sa era il vicepresidents vegnir delegaus alla conferenza dils presidents. Ella conferenza dils presidents ein las vuschs dallas vischnauncas valetadas tenor lur grondezia; per 1'000 habitonts ni ina part da quei diember ha ina vischnaunca ina vusch. Tenor il diember actual da habitonts han Ilanz/Glion pia 5 vuschs, Lumnezia e Disentis/Mustér 3, Breil/Brigels, Laax, Sumvitg, Trun, Tujetsch e Val S. Pieder han mintgamai 2 vuschs; Andiast, Falera, Medel/Lucmagn, Mundaun, Sursaissa, Stussavgia, Sagogn, Schluein und Waltensburg/Vuorz mintgamai 1 vusch. Aschia dispora la conferenza dils presidents pia da 32 vuschs. Quella valetaziun dallas vuschs ei prescetta ella lescha cantunala da vischnauncas.

Ord il miez dalla conferenza dils presidents vegn eligi in parsura ed in substitut dalla conferenza dils presidents. Il parsura dalla conferenza dils presidents ei il medem mument era president dalla cumissiun regiunala.

La conferenza dils presidents ei denter auter era cumpetenta per approbar il preventiv ed il quen annual, per relaschar disposiziuns executivas e reglaments, per serrar giu convegnoentschas da prestaziun e per l'elecziun da cumissiuns. Ella sa decider davart expensas da varga CHF 300'000.00. Expensas da varga CHF 2 miu. vegnan pridas sut resalva dil referendum facultativ. Plinavon sa la conferenza dils presidents decider davart expensas periodicas da varga CHF 20'000.00. Expensas da varga CHF 500'000.00 vegnan pridas sut resalva dil referendum facultativ.

La cumissiun regiunala

La cumissiun regiunala vegn eligida ord il miez dalla conferenza dils presidents e consista ella regiun Surselva da tschun commembers. La cumissiun regiunala ei cumpetenta per decisiuns da persunal sil scalem da cader, prepara las fatschentas per mauns dalla conferenza dils presidents e representa la regiun anoviars. La cumissiun regiunala sa decider davart expensas tochen CHF 300'000.00 (unicas) e tochen CHF 20'000.00 (periodicas).

Il secretariat

Il secretariat liquidescha las incumbensas operativas dalla regiun, meina las finanzas e la contabilitad ed elegia ils ulteriurs collaboraturs. Ella metta a disposiziun basas da decider per mauns dalla conferenza dils presidents e dalla cumissiun regiunala ed exequescha conclus.

La cumissiun da gestiun

Per controllar la gestiun ed il rendaquen ei ina cumissiun da gestiun cumpetenta. Ella consista da treis persunas che ston esser commembras d'ina cumissiun da gestiun d'ina vischnaunca regiunala. Per la revisiun dil quen el senn pli stretg elegia la conferenza dils presidents ina interpresa da revisiun surveglada ufficialmein.

INCUMBENSAS

Alla regiun vegn ei adossau d'ina vart incumbensas dil cantun e da l'autra vart dallas vischnauncas dalla regiun. Incumbensas che vegnan adossadas dil cantun ein:

- svilup dil territori (planisaziun directiva regiunala)
- curatella professiunala (dretg da protecziun d'affons e da carschi)
- fatgs dil stadi civil (uffeci da stadi civil)
- fatgs da scussiun e da concuors (uffeci da scussiun e da concuors)
- administraziun dils archivs cirquitals tenor igl artechel 3 dalla lescha cantunala da divisiun
- ulteriuras incumbensas a norma dalla legislaziun speciala cantunala correspondent

Las vischnauncas dalla regiun san autorisar la regiun da vegnir activas tier las suandontas incumbensas communalas:

- svilup regional/promoziun dall'economia
- promoziun dil turissem
- defender ils interess regionals anenviars ed anoviars
- menar e cofinanziar purschidas da formaziun e da terapias da tutta specia, da tuts sclames da vegliadetgna e da scola
- formaziun da carschi
- promoziun dalla cultura
- finanziaziun dils museums
- promoziun dalla giuventetgna
- economisaziun dil rumien
- traffic
- coordinaziun sil sector dalla sanadad
- ediziun dil Fegl Ufficial Surselva
- cussegliaziun da bulius
- administraziun da corporaziuns d'intent

Per adossar definitivamein ina incumbensa communal alla regiun drova ei ina cunvegnientscha da prestaziun sin basa dils statuts davart las qualas las vischnauncas han da votar individualmein. Negina vischnaunca sa vegnir obligada dalla maioritad d'adossar ina incumbensa. Conclus davart quella incumbensa duein denton era vegnir pri sulettamein da quellas vischnauncas che han dau suatientscha d'adossar l'incumbensa e che finanzieschan era quella.

DRETGS POLITICS

Ils votants dallas vischnauncas dalla regiun han la pusseivladad da prender il referendum encunter conclus dalla conferenza dils presidents ni da far valer lur interess cun ina iniziativa. Per in referendum drova ei ella regiun Surselva 800 suttascripziuns, per ina iniziativa 1'000 suttascripziuns. Ina iniziativa sa era vegnir inoltrada da silmeins in quart dallas vischnauncas.

FINANZIAZIUN

Ils cuosts comunabels per ademplir las incumbensas regionalas vegnan repartgi sin las vischnauncas en fuorma d'ina contribuziun fundamentala da maximalmein in tschunavel dils cuosts sco era tenor il diember da habitonts e la forza finanziaria. Per tut ils secturs d'incumbensas vegn menau in agen quen.

ENTRADA EN VIGUR

Per l'approbaziun dils statuts drova ei il consentiment dalla maioritad dallas vischnauncas dalla regiun. Ella regiun Surselva drova ei pia 10 conclus positivs da radunonzas communalas ni da votaziuns all'urna. Ils statuts ston silsunter vegnir approvai dalla Regenza grischuna e van en vigur igl 1. da schaner 2016.

PROPOSTA

La conferenza dils presidents ha deliberau unanimamein ils 16 d'avrel 2015 il sboz dils statuts per mauns dallas votaziuns communalas.

Damonda

Vuleis Vus acceptar ils statuts dalla regiun Surselva?

Per la regiun Surselva

Il parsura

Il meinagestiu

Ernst Sax

Duri Blumenthal

Glion, ils 16 d'avrel 2015